

Evropský příběh svatých Cyrila a Metoděje

Cyrlometodějská misie spadá do doby Velkomoravské říše (9. stol.) a je spojena s příchodem slovanských věrozvěstů sv. Cyrila (Konstantina) a Metoděje na Moravu v roce 863 n. l. Cyril a Metoděj vytvořili pro Slovy písma hlaholici, vytvořili první slovanský literární a liturgický jazyk, přeložili bohoslužebné knihy a Písmo svaté. Následně potom obhájili staroslověňštinu jako liturgický jazyk, aby mohli slavit bohoslužby v řeči lidu, jemuž hlásali evangelium. Postarali se také o výchovu svých žáků, aby jejich dílo mělo pokračovatele, nejslavnějším z nich byl sv. Gorazd.

Obdobím, ve kterém se pohybujeme v rámci našeho tématu, je druhá polovina devátého a počátek desátého století, resp. zhruba tři desetiletí po roce 885. Nejprve však učiníme krátký exkurz před rok 885, abychom dosáhli nezbytné kontinuity. Připomeňme si, že je to období ještě nerozdělené církve tak, jak ho vnímáme dnes. Tehdejší římscí papežové byli pokládáni, až na výjimky, za pravoslavné a východní církve byly chápány jako katolické – tedy obecné, všeobecné. Svatý velkomoravský kníže Rostislav žádá na počátku šedesátých let devátého století nejprve římského papeže a následně cařihradského patriarchu o vyslání misionářů na Moravu, kteří by dokázali učit národ Božímu zákonu jazykem jemu srozumitelným. Patriarcha Fotios a byzantský císař Michal III. žádosti vyhověli a v roce 863 přichází na Moravu misijní skupina, vedená svatými Cyrilem a Metodějem. V poměrně velmi krátké době asi čtyř let dokončili překlady základních bohoslužebných textů, vyučili dostatečné množství svých učedníků a v roce 867 se vydávají do Cařihradu, aby z nich nechali vysvětit kněze a další duchovenstvo. V Benátkách se dozvídají o převratu v Cařihradu, císař Michal je zavražděn, patriarcha Fotios svržen. Tím spíše přijímají pozvání papeže Mikuláše I. a odebírají se do Říma. V Římě Mikulášův nástupce Hadrián II. schvaluje jejich slovanské liturgické knihy a nechává vysvětit některé žáky. Svatý Cyril v Římě 14. února roku 869 umírá jako velikoschimník v řeckém klášteře. Jeho ostatky jsou uloženy v chrámu sv. Klimenta. Metoděj je papežem posléze vyslán jako arcibiskup se sídlem v Sirmiu (dnešní Sremska Mitrovica v Srbsku) a papežský legát pro slovanské země, zpět na Moravu. Na cestě je zajat franskými biskupy a dva a půl roku vězněn ve Švábsku. Za pomoci blatenského knížete Kocela byl na přímý zásah papežův osvobozen. Na Moravě v té době již vládne synovec Franky zajatého a Ludvíkem Němcem odsouzeného (a nakonec pravděpodobně umučeného – o jeho osudu se nic bližšího neví) knížete Rostislava Svatopluk. Ten Metodějovi svěřuje všechny moravské chrámy a Metoděj se ujímá církevní správy. Jestliže kníže Rostislav usiloval o zřízení nezávislé církevní organizace na Moravě, podařilo se to až Svatoplukovi, jak vyplývá i z obsahu encykliky papeže Jana VIII. „INDUSTRIAE TUE“ z roku 880.

Misijní dílo svatých bratří a jejich spolupracovníků mělo od samotného počátku nejen své příznivce, ale také tvrdé odpůrce. Franští biskupové si na území Moravy činili nároky a vznikající samostatná církevní správa jim byla naprosto proti mysli. Důležité postavení v řadách opozice měl pozdější Metodějův sufragán, nitranský biskup Wiching, rovněž vysvěcený papežem.

Arcibiskup Metoděj se v roce 884 stahuje do ústraní a tam v krátké době, za pomoci dvou „rychlopisců“ dokončuje překlady knih Svatého Písma, kromě Knih Makabejských. Těsně před svou smrtí, za přítomnosti svých spolupracovníků i knížat, určuje za svého nástupce pravověrného Gorazda, muže vzdělaného jak v řeckých tak i latinských knihách, pravděpodobně z vladyckého rodu. 6. dubna roku 885 svatý Metoděj umírá. Pohřební obřady jsou konány řecky, latinsky i slovansky. Je pohřben „ve velikém chrámu moravském, vlevo za oltářem svaté Bohorodičky“, jak čteme v jeho Životě. Tato lokalizace činila a činí mnoha badatelům až do dnešního dne značné obtíže a konečné místo uložení ostatků světce je dodnes neodhaleno. To je ovšem téma na jinou přednášku.

Po smrti Metodějově vystupňovala opozice, vedená Wichingem, svůj odpor vůči slovanskému duchovenstvu a dochází ke konečnému střetu, který se nakonec dostává až před vladařský trůn Svatoplukův. Ten je žádán, aby spor obou stran rozhodl. Svatopluk ovšem není nikterak vzdělán v theologických či ekleziologických otázkách. Jeho osobní život bychom sotva mohli nazvat asketickým a za svého života ho Metoděj káral pro jeho nezdrženlivost. Nedá se tedy předpokládat, že byl nakloněn Metodějovu duchovenstvu. Spor rozhoduje za poněkud zvláštních okolností ve prospěch strany Wichingovy. Následný vývoj událostí je dramatický. Cyrilometodějské duchovenstvo, žáci, spolupracovníci a příznivci jsou zatýkáni, vězněni, mnozí prodáni do otroctví. Originální stopy po byzantské misi jsou likvidovány. Dnes nám již naše historie, archeologie, lingvistika a další vědní obory mohou nabídnout pouze torzo cyrilometodějského díla a více či méně pravděpodobné interpretace jeho artefaktů. Zdá se, že nebývale úspěšné a kvetoucí dílo svatých bratří je rozmetáno a téměř sprovazeno ze světa.

Zdroj: Svatí Cyril a Metoděj a Sedmipočetníci, přednáška – Modrá u Velehradu, 4. července 2012, Prot. Mgr. Kliment Petr Koutný

